

Covid-19 Notları 16.03.2020

research@consulta.com.tr

30 Aralık gece yarısından biraz sonra, yapay zeka platformu BlueDot, Wuhan, Çin'de bir pazarda meydana gelen bir "olağandışı pnömoni" vakası kümesini aldı ve işaretledi. BlueDot, Dünya Sağlık Örgütü'nün insanları yeni bir koronavirüsün ortaya çıkmasına karşı uyarın ifadesini yayınlamasından dokuz gün önce COVID-19 olarak bilinen şeyin farkına vardı.

Yeni tip korona virüsün yayılması dünya genelinde devam ettikçe, hayatımıza ve ülkelerin ekonomilerine etki edebileceği alanlar da giderek artıyor. Artmış olan ulaştırma ağı, «Connectivity» bağlantılı olma durumu da bu yayılımın hızında oldukça etkili. «Kısa vadede hareketi en aza indirmenin bir maliyeti olacaktır, ancak bunu yapmamak herşeye malolacaktır» diyor Taleb, Norman ve Bar-Yam.

Worldometer'a göre 16 Mart itibari ile 159 ülkeye yayılmış, vaka sayısı 179.880, ölü sayısı 7.098, iyileşen sayısı 78.326³. Türkiye'de vaka sayısı 18. Çin'de durum kontrol altına alınmış görünüyor, yeni vaka sayısı düştü ancak yeni vaka sayısı Avrupa'da oldukça yüksek.

Country, Other	Total Cases	New Cases	Total Deaths	New Deaths
China	80,880	+36	3,213	+14
Italy	27,980	+3,233	2,158	+349
Iran	14,991	+1,053	853	+129
Spain	9,428	+1,440	335	+41
S. Korea	8,236	+74	75	
Germany	7,241	+1,428	15	+2
France	5,423		127	
USA	4,228	+548	73	+5
Switzerland	2,353	+136	19	+5
UK	1,543	+152	55	+20
Netherlands	1,413	+278	24	+4
Norway	1,324	+68	3	
Sweden	1,119	+79	7	+4
Belgium	1,058	+172	10	+6
Austria	1,018	+158	3	+2
Denmark	914	+50	4	+2
Japan	895	+56	27	+3

Varolan hastalıklara göre ölüm oranları

PRE-EXISTING CONDITION	DEATH RATE confirmed cases	DEATH RATE all cases
Cardiovascular disease	13.2%	10.5%
Diabetes	9.2%	7.3%
Chronic respiratory disease	8.0%	6.3%
Hypertension	8.4%	6.0%
Cancer	7.6%	5.6%
no pre-existing conditions		0.9%

Yaşa göre ölüm oranları

AGE	DEATH RATE confirmed cases	DEATH RATE all cases
80+ years old	21.9%	14.8%
70-79 years old		8.0%
60-69 years old		3.6%
50-59 years old		1.3%
40-49 years old		0.4%
30-39 years old		0.2%
20-29 years old		0.2%
10-19 years old		0.2%
0-9 years old		no fatalities

Semptomlar

Symptom	Percentage
Fever	87.9%
Dry cough	67.7%
Fatigue	38.1%
Sputum production	33.4%
Shortness of breath	18.6%
Muscle pain or joint pain	14.8%
Sore throat	13.9%
Headache	13.6%
Chills	11.4%
Nausea or vomiting	5.0%
Nasal congestion	4.8%
Diarrhoea	3.7%
Haemoptysis	0.9%
Conjunctival congestion	0.8%

Covid-19'a karşı alınan önlemler değişiklik gösterdi. Ülke bazında en hızlı ve kapsayıcı önlemleri Tayvan, Kore, Singapur erken davranarak yaygın test yaptılar. Avrupa ülkelerinin çoğu geç harekete geçtiler ve İtalya örneği giderek yayılıyor. İngiltere, «herd immunity» «sürü bağışıklığı» varsayımı ile hasta ve yaşlıların tecriti dışında hijyen önlemlerini yeterli sayıyor. Almanya Başbakanı Merkel, Almanya nüfusunun %70'inin salgından etkileneceğinin beklendiğini söyledi. Bunların hangi varsayımlara dayandığını bilmiyoruz ancak bugün The Guardian, İngiliz Kamu Sağlığı Birimi'nin (PHE) hazırladığı belgeyi açıkladı. Belgeye göre halkın 5'te 4'üne virüs bulaşması bekleniyor, salgın 2021 bahar aylarına kadar sürebilir ve 7.9 milyon kişi hastaneye yatırılabilir.

¹ <https://diginomica.com/how-canadian-ai-start-bluedot-spotted-coronavirus-anyone-else-had-clue>

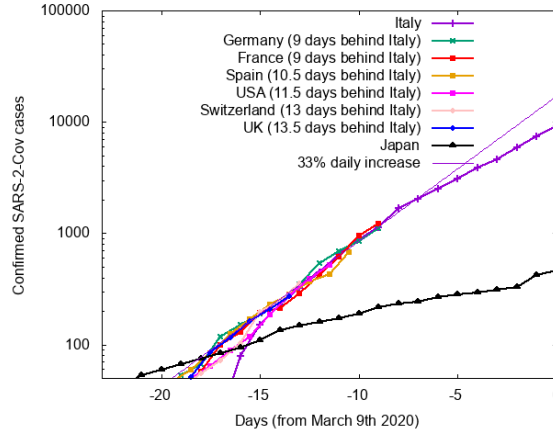
² <https://necsi.edu/systemic-risk-of-pandemic-via-novel-pathogens-coronavirus-a-note>

³ <https://www.worldometers.info/coronavirus/#countries>

⁴ <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51832625>

⁵ <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/15/uk-coronavirus-crisis-to-last-until-spring-2021-and-could-see-79m-hospitalised>

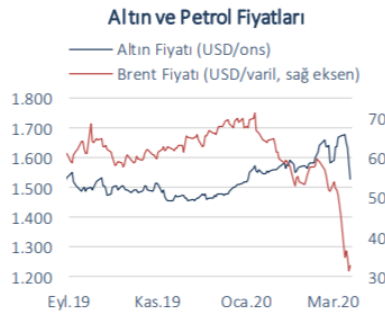
Network sistemleri ve robotik profesörü Mark Handley'in yaptığı çalışmalara göre durum akışına bırakıldığı durumda kaç günde İtalya'nın durumuna düşüleceğini gösteriyor⁶. Grafikler 100'ün üzerinde vaka olan ülkeleri kapsıyor. İlk analizin yapıldığı 9 Mart'taki grafikteki ülkelerin 9 ila 14 gün içinde İtalya gibi olacakları gösterilmektedir. Ancak durum modelde beklenenden daha hızlı ilerliyor, İspanya'da genel karantina 7 gün sonra ilan edildi, Fransa istisnai durumlar dışında sokağa çıkma yasağı ilan etti.

Dünya sağlık örgütünün artık pandemi olarak nitelendirdiği koronavirüsün küresel ekonomiye **2.7 trilyon dolar** kayıpa sebep olması bekleniyor⁷. IMF 1 trilyon dolar, Dünya Bankası 12 milyar dolarlık finansman paketi açıkladılar.

Hem arz hem de talep yönünde sıkıntı artıyor, reel sektör, finans piyasaları büyük bir çalkantıdan geçiyor. Borsa tarihi düşüşler kaydediyor. Yüksek borçluluk nedeni ile Merkez bankaları faiz indiriyor, piyasalara nakit aktarıyorlar. Yatırımcılar büyük kayıplarını telafi etmek için ellerindeki diğer kıymetleri satıyorlar. Altın ve platin satıyorlar. Altın geçen hafta %9 değer kaybetti.

Suudi Arabistan'ın ham petrol üretimini Nisan ayından itibaren 12,3 milyon varile çıkaracağını açıklamasından sonra petrol fiyatları günlük bazda %30'a yakın gerilemesine ve Brent türü ham petrolün varil fiyatı 35 USD'nin altına inerek son 4 yılın en düşük değerini aldı. Uluslararası Enerji Ajansı da koronavirüs salgını nedeniyle 2020 yılında petrol talebinin daralacağını belirtti. Brent türü ham petrolün varil fiyatı haftalık bazda %27,8 düşerek haftayı 32,8 USD seviyesinden tamamladı ⁸.

⁶ <http://nrg.cs.ucl.ac.uk/mjh/covid19/>

⁷ <https://www.bloomberg.com/graphics/2020-coronavirus-pandemic-global-economic-risk/>

⁸ https://ekonomi.isbank.com.tr/contentmanagement/Documents/tr02_haftalik/EFB_20200316.pdf